

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 12. GENER - ABRIL 2021

CALA DEL RACÓ

INFO quadrimestral del Parc Natural del Penyal d'Ifac

01

EDITORIAL

01. Primera Setmana Santa amb reserva d'accés a la Ruta Roja.

02

ACTUALITAT AL PARC

- 02. Comencen els treballs de regeneració en la zona degradada al costat del Tossal de la Figuereta
- 03. Atenció al públic al 50% en el Centre d'Informació del Parc Natural del Penyal d'Ifac
- 03. Gravació del programa "Terra Viva" d'À Punt.
- 04. Caiguda d'un tronc sobre la barrera antibicis del Parc Natural del Penyal d'Ifac.
- 04. Plantació massiva en la zona en regeneració del P.N. Penyal d'Ifac.

09

BIODIVERSITAT AL PARC

09. Les vespes daurades o vespes cucut (Fam. *Chrysididae*).

12

CONEIX MÉS...

12. Les curiositats de les plantes.

05

CENSOS D'ESPÈCIES D'INTERÉS AL PARC

- 05. Cens de silene d'Ifac (*Silene hifacensis*), en la paret Nord del Parc Natural del Penyal d'Ifac.
- 06. Cens d'all africà (*Allium suvillosum*) en el Parc Natural del Penyal d'Ifac.
- 06. Cens del Corb marí emplomallat (*Phalacrocorax aristotelis*) en el Parc Natural del Penyal d'Ifac.

07

ACTUACIONS DE CONSERVACIÓ

- 07. Manteniment de les instal·lacions i dels equipaments del Parc Natural del Penyal d'Ifac.
- 08. Treballs de manteniment de la sendera i itinerari del Parc Natural del Penyal d'Ifac.

10

HISTÒRIES I LLEGENDES

10. Casa Pairal - Vil·la Madrid.

PRIMERA SEMATNA SANTA AMB RESERVA D'ACCÉS A LA RUTA ROJA

Després de la posada en marxa, a la fi de desembre de 2020, del **sistema de reserves per a l'accés a la ruta roja del parc**, en aplicació de l'article vint-i-sis (*règim de visites*), del Pla Rector d'Ús i Gestió del parc (**DECRET 260/1993, del Govern Valencià**) que estableix en 300 el nombre màxim de visitants diaris, la Setmana Santa ha suposat la prova de foc per a aquest.

Les reserves es realitzen "*en línia*", a través de la pàgina web del P.N., poden fer-se el mateix dia de la visita (si queden places); és personal i intransferible, i podrà ser requerida pels agents de l'autoritat, i està subjecta a sanció la visita sense reserva.

En previsió de la massiva afluència de visitants que s'esperava per Pasqua, la primera mesura de cara a aquest període va consistir en la contractació de 2 informadors de reforç, que se sumaren a l'educador i la guia que habitualment atenen el públic els set dies de la setmana.

En l'operatiu per a confirmar les reserves, i veure si els usuaris que venien al parc les portaven amb ells, es van col·locar dos punts d'informació.

El primer punt es va situar a la porta d'accés al parc, amb els dos informadors de reforç, i el segon punt de control es va situar en el torn comptador, cobert en aquest cas per l'educador o la guia. En tots dos punts es va informar de la normativa del parc, en particular de l'article que contempla el per què de l'obligatorietat de la cita prèvia, oferint a la gran quantitat de visitants que no la portaven, altres alternatives perquè realitzaren la seua visita a altres llocs del parc o a llocs pròxims:

- **El Tossal de la Figuereta**, en la zona que es troba en la falda del Penyal d'Ifac, i dins del parc.
- **La Serra d'Oltà**, una serra pròxima al parc que té una ruta circular completa, la sendera PR-CV 340, en la Zona d'Acampada Muntanya Oltà.
- **Les Salines de Calp**, una ruta circular per l'aiguamoll de les Salines de Calp amb observatoris d'ocells
- **Ruta ecològica de Benissa**, amb accés al final del passeig marítim de la platja de la Fossa de Calp, en la cala Calalga, que és on té el seu inici.

Les reserves de Dijous Sant al Dilluns de Sant Vicent es van completar, arribant fins a les 300 en dies posteriors. La quantitat de persones ateses pel personal va ser similar al volum d'anys anteriors, podent arribar de mitjana els 1000 usuaris al dia; no obstant això es va poder dissuadir un gran nombre de persones que no disposaven de cita, per la qual cosa es pot constatar que el dispositiu ha funcionat.

Cal recordar que la necessitat de la cita prèvia no es refereix a unes dates concretes, sinó que està vigent tot l'any.

Actualitat al Parc

Comencen els treballs de regeneració en la zona degradada al costat del Tossal de la Figuereta

Al començament d'any van donar principi els treballs de rebliment amb terra, en el solar que s'utilitzava com a aparcament. En aquesta actuació va col·laborar de manera desinteressada l'empresa "Los Nietos, SL", amb els camions i la terra, per la qual cosa compten amb l'agraïment del parc.

Per a completar el treball es van necessitar diversos camions, que amb terra de desmunt van anar omplint la zona i creant el nou talús. Les últimes descàrregues es feren amb terra vegetal, més apropiada per a la regeneració que ja està realitzant la Brigada de Manteniment i Conservació del Parc Natural amb espècies autòctones.

Atenció al públic al 50% en el Centre d'Informació del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Les mesures sanitàries adoptades al principi d'any, a conseqüència de l'alt índex de casos en els centres sanitaris, van conduir al fet que, a mitjan gener, es donaren instruccions perquè el personal que atén el Centre d'Informació passara a teletreball al 50%. Per a garantir l'atenció al públic els set dies de la setmana es va establir un sistema de torns quedant atés el Centre d'Informació per un dels Educadors/Guia en tot moment.

Per a minimitzar els riscos es manté el protocol COVID-19, amb l'aforament reduït al màxim, tant en el Centre de Visitants com en el Centre d'Informació, i els berenadors tancats.

Gravació del programa "Terra Viva" d'À Punt

A mitjan gener van vindre els reporters d'À Punt (RTVV) per a gravar sengles programes de "Terra Viva". El primer d'ells per a donar a conèixer les plantes rupícoles que el Parc Natural del Penyal d'Ifac alberga. En l'enregistrament van estar acompanyats per la guia Ana Mª Vives i el capatàs de BMC Adrián Turmo que els van anar mostrant in situ plantes endèmiques, com la *Silene hifacensis* i el *Teucrium hifacense*, totes dues rupícoles i situades en una de les dues microreserves de flora que el parc posseeix. D'altra banda es van comentar els treballs que es realitzen conjuntament amb el CIEF amb l'hort llavorer i els censos anuals de *Silene hifacensis*.

L'altre gravació va tindre lloc en Les Salines de Calp. Allí, el biòleg de l'Ajuntament de Calp Manolo Miró i l'educador del parc Nacho López-Astilleros, van destacar la importància de l'avifauna de les salines de Calp.

Caiguda d'un tronc sobre la barrera antibicicls del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Al febrer es va produir la caiguda d'un tronc que es trobava en la paret, en la part superior del túnel de la Ruta Roja que dona accés a la continuïtat de l'itinerari fins al cim. Donada la magnitud de la destrossa que aquella caiguda va provocar en la barrera antibicicls situada en aquest punt, cal suposar que es trobava a una gran altura. La sort ha propiciat que, en produir-se la caiguda a la nit o de matinada, no haja calgut lamentar cap desgràcia personal, ja que a aquestes hores no està permès l'accés a la senda.

Després de supervisar la zona, la Brigada de Manteniment i Conservació del parc, amb el vistiplau del Director-Conservador, va procedir al desmuntat i posterior retirada per complet de les restes de la citada barrera antibicicls (que s'havia construït fa un parell d'anys, per a evitar una activitat que no està permesa), amb la intenció de reemplaçar-la al més prompte possible.

Plantació massiva en la zona en regeneració del P.N. Penyal d'Ifac

Després dels treballs d'emplenat amb terra, en la parcel·la degradada al costat del Tossal de la Figuereta, la **Brigada de Conservació i Manteniment** va començar a realitzar plantacions de diverses espècies autòctones presents al parc, com ara: Pi blanc (*Pinus halepensis*), Margalló (*Chamaerops humilis*), Alfals arbori (*Medicago citrina*), Llentisla (*Pistacia lentiscus*), Garrofera (*Ceratonia siliqua*), Espí negre (*Rhamnus lycioides*), Romer (*Rosmarinus officinalis*), Espart (*Stipa tenacissima*), Èfedra o trometera fràgil (*Ephedra fragilis*).

També s'ha realitzat el disseminat de Mulching en el talús a regenerar, a fi de poder nodrir la zona i mantindre la humitat per a la correcta evolució del plantat.

Censos d'Espècies d'Interés al Parc

Cens de silene d'Ifac (*Silene hifacensis*), en la paret Nord del Parc Natural del Penyal d'Ifac

A la fi de febrer, agents forestals especialistes en treballs en altura (GIA), juntament amb el capatàs de la BCM Parc Natural del Montgó i la col·laboració de la BCM del Parc Natural del Penyal d'Ifac, van dur a terme el cens de la silene d'Ifac (*Silene hifacensis*), en la paret de la cara nord. Es van comptabilitzar en la **Zona 1** (sobre el túnel), uns 61 exemplars, i en la **Zona 3** (a la dreta de la 1), uns 90 exemplars. Queda pendent el cens en la **Zona 2** (a la dreta de la 3).

La silene d'Ifac figura en *Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades* i en el *Catàleg Valencià d'Espècies de Flora Amenaçades* en la categoria **en perill d'extinció**, i és objecte d'un seguiment minuciós des de l'aprovació, en 2008, del "**Pla de recuperació per a la *Silene hifacensis* en la Comunitat Valenciana**".

Cens d'all africà (*Allium subvillosum*) en el Parc Natural del Penyal d'Ifac

A principis de març es va realitzar el cens de l'all africà (*Allium subvillosum*), espècie en perill d'extinció en la Comunitat Valenciana, i que compta al parc, a més d'amb algun dels últims exemplars naturals de l'espècie, amb una població de seguretat creada pel CIEF (Centre d'Investigació i Experimentació Forestal de la C.V.), per a garantir la seua supervivència.

Els resultats llancen un total de 27 exemplars, amb només un en la població natural i 26 en les de seguretat. Els resultats són millors que els de 2020, amb 23 exemplars en total, però sensiblement inferiors als de 2019, any en què se'n van arribar a censar 57.

Cens del Corb de marí emplomallat (*Phalacrocorax aristotelis*) en el Parc Natural del Penyal d'Ifac

Després de l'eixida efectuada al novembre de 2020, en l'embarcació de vigilància del P.N. de la Serra Gelada, aquest 2021 s'han realitzat tres més per a censar parelles reproductores de Corb de marí emplomallat en el P.N. del Penyal d'Ifac. Aquesta espècie, catalogada com a vulnerable en el "Catàleg valencià d'espècies de fauna amenaçada" va començar a criar al parc en 2007, des de llavors es fa un seguiment de les parelles reproductores i dels seus pollastres.

Els resultats revelen l'existència de 8 nius actius. D'ells, dos es van quedar en intents i, enfront dels dos de l'any passat, enguany van tindre èxit sis (tres en la cara oest, i tres en l'est-nord-est).

Actuacions de Conservació

Manteniment de les instal·lacions i dels equipaments del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Al llarg d'aquests mesos la brigada ha continuat efectuant millores al parc, amb treballs quotidians d'obra de paleta, pintura, lampisteria i xicotets treballs en els centres. Han estat condicionant la zona en regeneració al costat del Tossal de la Figuereta amb regs constants en el talús de terra per a les plantacions. D'altra banda, s'ha continuat amb l'elaboració del trenat de canyes per a cobrir les pèrgoles de la zona d'aparcament per a autoritzats, i s'ha col·locat la nova cartelleria en els seus llocs corresponents.

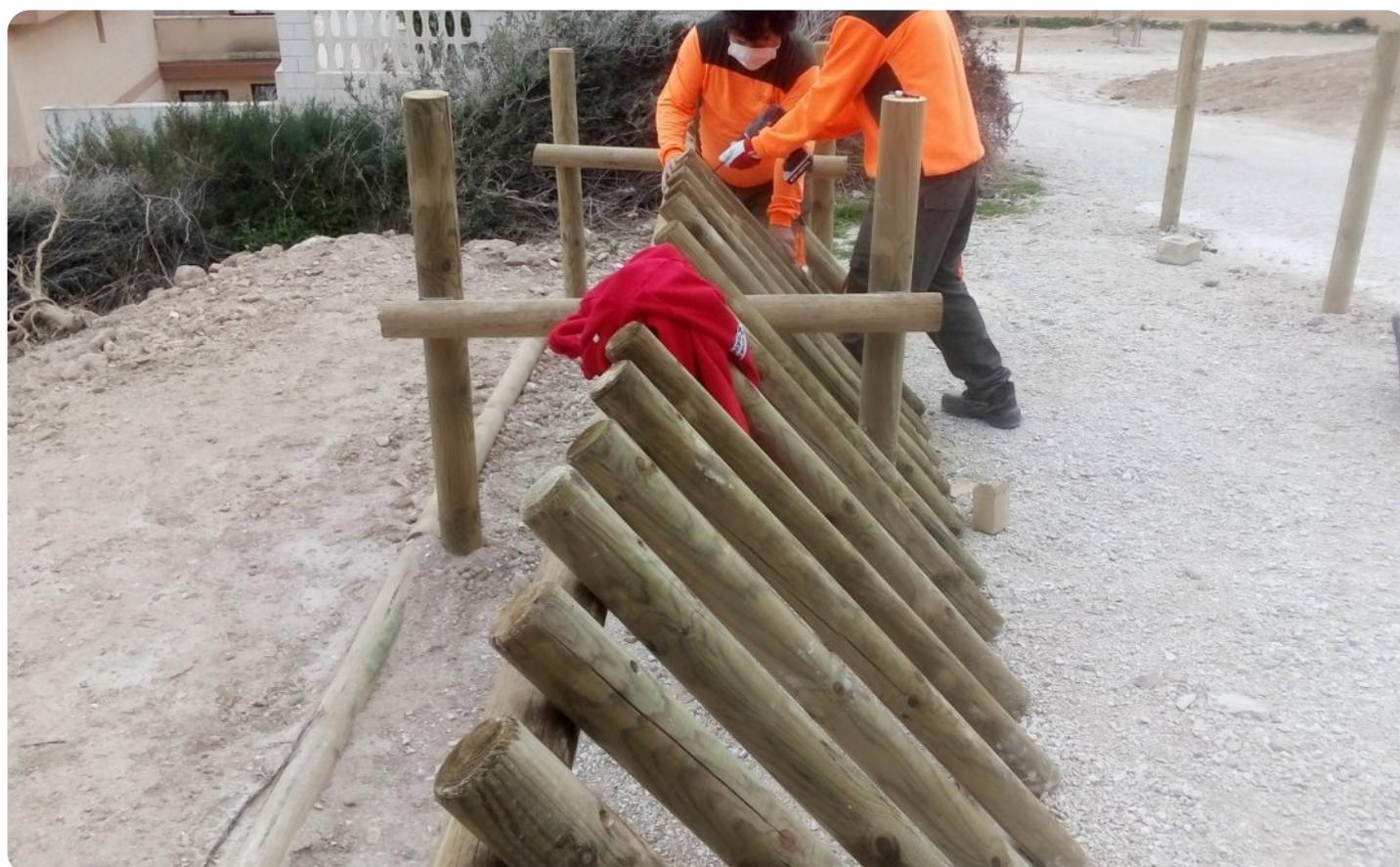
El manteniment de les instal·lacions en condicions adequades és una de les prioritats en la gestió del Parc, no sols perquè és el primer contacte que tindran els visitants amb el Penyal d'Ifac, sinó perquè a més un millor manteniment es tradueix en un menor consum energètic i en una reducció en la petjada del CO₂.

Treballs de manteniment de la sendera i itinerari del Parc Natural del Penyal d'Ifac

Al llarg d'aquests mesos la BCM ha realitzat millores en les sendes del Parc, recol·locant, reforçant i arreglant alguns trams de clos, tant per l'itinerari com en la zona dels Miradors de Llevant i el Mirador de Ponent. Cal destacar la retirada del tronc que va caure a l'entrada del túnel. A causa de la considerable grandària que tenia, va caldre talar-lo per a procedir a la seua retirada. La caiguda ha ocasionat una gran destrossa en la barrera antibicicls que hi havia en el lloc, aquesta de moment no s'ha tornat a recol·locar a l'espera que la zona estiga de nou en condicions i que la direcció facultativa ho valore.

També s'han continuat amb els treballs de millora al **Tossal de la Figuereta**, com ara desbrossaments de la vegetació, treballs diversos i plantacions per a regenerar zones deteriorades. Al costat de la porta d'accés al parc, la BCM ha construït un aparcament per a bicicletes, per a facilitar als visitants un lloc on poder deixar les seues.

Biodiversitat al parc

Les vespes daurades o vespes cucut (Familia *Chrysididae*)

Les vespes daurades {gr, *chrysos*}, d'or, o vespes cucut constitueixen una família dins de l'ordre dels Himenòpters (que agrupen abelles, vespes i formigues), caracteritzada pels seus colors brillants metàl·lics, verds, rojos o blaus, i per presentar la coberta corporal amb una textura llaurada.

El nom de vespa cucut es deu al seu comportament reproductiu, que recorda el del cucut (*Cuculus canorus*), un ocell que parasita la posta d'altres ocells. Els crisidis són generalment cleptoparàsits, depositen els seus ous en els nius d'altres Himenòpters, allí la larva consumeix l'ou o larva de l'hoste, i després l'aliment emmagatzemat. L'agulló de la femella ha sigut modificat en un tub retràctil per a perforar els nius i depositar els ous, així que, a diferència d'altres Himenòpters, no poden picar.

Una cutícula molt dura protegeix els adults de les picades de l'espècie hoste (generalment abelles i vespes solitàries). A més, gràcies a la cara inferior plana o còncava de l'abdomen, la majoria pot adoptar una posició enrotllada per a una major protecció.

Podeu trobar aquest invertebrat, i molts més, en "*Insectarium Virtual del Parc Natural del Penyal d'Ifac*", accessible en el web del parc:

<http://parquesnaturales.gva.es/es/web/insectarium-virtual-del-parc-natural-del-penyal-d-ifac>

Fotografies: *Chrysura cf. radians*

Històries i Llegendes

CASA PAIRAL - VIL·LA MADRID

Construïda en 1953 per Ernesto de Quesada sobre un antic casalot conegut com "*Casa Puça*", va ser aquesta una de les moltes propietats de la poderosa saga de terratinents benissers **Feliu**.

VIL·LA MADRID

Construïda per l'empresari d'origen cubà **Ernesto de Quesada López Chávez**; aquest fou un famós empresari d'artistes, precursor de les més altes manifestacions de la música, l'opera i el ballet. Va ser el segon personatge important a fer arrels en aquesta terra, abans ho va ser **Vicente París Morlà**, que en 1917 va comprar el Penyal d'Ifac, construint carreteres i un túnel per a accedir a la part més alta. Aquest era un home solitari, li agradava viure apartat i allunyat de les gents de Calp. De fet només tenia amistat amb les quatre persones més influents de la localitat. Ernesto de Quesada era tot el contrari; home amb una gran visió del poder turístic d'aquesta zona, va tractar d'implicar alguns dels seus familiars i molts dels artistes de renom que ell representava: **Victòria dels Àngels** hi va adquirir terres, així ho va fer també **Imperio Argentina, José Iturbi** o **Andrés Segovia**, que van estar en tractes de compra; malauradament, la Guerra Civil espanyola va fer malbé els plans de Quesada; dels huit xalets programats només en va fer dos, el tercer va ser desvalisat per un grup de milicians, i ja es va produir l'eixida de Quesada d'Espanya i es va dedicar a les nombroses gires per Europa i Iberoamèrica, acompanyant, en moltes ocasions, els seus representats.

Al seu retorn a Espanya, emprén algunes reformes del **Casalot de Puça** que havia comprat en 1927 i contracta els serveis d'un encarregat per a administrar els més de 80.000 metres quadrats que havia adquirit. Aquesta persona va ser **Andrés Ortola Avargues** que, de ben jove, s'instal·la amb la seua esposa **Carmen Ferreira** en un xicotet habitatge que hi havia sobre el celler. El contrast entre un habitatge i l'altre era enorme, mentre un era una autèntica mansió, l'altre es podria qualificar d'infrahabitatge; separats per un pati, els amos havien de pujar a les dues habitacions que hi havia sobre el celler per una escala exterior, disposaven d'una cuina en la qual a penes cabien dues persones i un xicotet excusat adossat a aquesta escala, tots dos en ple pati.

A la mort de Quesada el 18 de juny de 1973, el matrimoni reforma el celler, convertint-lo en un saló i sala d'estar, i reformen la cuina i el bany.

Cal dir que si no haguera sigut pels desvetllaments i l'honoradesa d'Andrés, possiblement Quesada haguera perdut les finques calpines. A Andrés, regidor en aquells anys de la guerra, se li va arribar a oferir la propietat amb l'únic requisit de pagar la contribució urbana, a la qual cosa es va negar rotundament. Lamentablement quan la totalitat de les propietats de Quesada són venudes pels seus hereus, a Andrés ja molt malalt, se li va donar una quantitat ínfima que no li va arribar ni per a comprar-se un apartament.

Vil·la Madrid va ser, possiblement, la millor i més luxosa vila a Calp: amb huit dormitoris, huit banys complets, àmplies terrasses amb vista immillorables a una platja de la Fossa absolutament verge. Hi havia en la planta baixa un saló completament envidrat amb un magnífic piano de cua Pleyel, en el qual van tocar alguns dels artistes que Ernesto convidava a vindre. En va ser l'arquitecte Santiago Pérez Aracil.

Andrés Ortola Tomàs
Nebot d'Andrés i Carmen

Coneix més...

Les curiositats de les plantes

Rosmarinus officinalis

Sabies què...?

EL ROMER ÉS UNA PLANTA AROMÀTICA QUE TROBAREM HABITUALMENT EN LES NOSTRES MUNTANYES. TÉ PROPIETATS MEDICINALS I ÉS UN CONDIMENT IDEAL PER ALS NOSTRES MENJARS. EL SEU NOM VE DEL LLATÍ ROS (ROSADA) I MARINUS (MAR), "ROSADA DE LA MAR".

DIUEN QUE, EN TEMPS ANTICS, EL ROMER ERA UNA PLANTA CONSAGRADA A LA DEESSA AFRODITA, LA DEESSA DE L'AMOR. PERÒ HI HA UNA ANTIGA LLEGENDA QUE DIU QUE LA MARE DE DÉU, EN LA SEUA FUGIDA D'EGIPTE, VA PERDRE EL SEU MANTELL DE COLOR BLAU QUE LA COBRIA. AQUEST VA CAURE SOBRE LES BRANQUES D'UN SENZILL ARBUST VERD, I AL MOMENT VA COMENÇAR A FLORIR UNES XICOTETES FLORS BLAVES.

SEMPRE SE L'HA RELACIONAT EN LES CERIMONIES COM A SÍMBOL DE L'AMOR ETERN. SENT UN DELS COMPONENTS DE LA FÓRMULA DEL RITUAL D'EMBALSAMAMENTS FUNERARIS EN L'ANTIC EGIPTO, DONANT-LI AL ROMER, UN AIRE MÍSTIC I NOBLE.

GENERALITAT
VALENCIANA

TOTS
A UNA
VEU

parc natural
del penyal d'ifac

Redacció: Equip Tècnic del P.N. del Penyal d'Ifac

Centre d'Información del P.N.
C/ Illa de Formentera s/n
03710 - Calp (Alacant)

Parc Natural del Penyal d'Ifac

965 693 300 - 679 195 912

ifac_cma@gva.es

parquesnaturales.gva.es

